

MESURA DE GOVERN PER A LA
CONTRACTACIÓ RESPONSABLE: NOU
IMPULS DE LA CONTRACTACIÓ SOCIAL I
AMBIENTAL

Barcelona, desembre de 2008

CONTRACTACIÓ RESPONSABLE: NOU IMPULS DE LA CONTRACTACIÓ SOCIAL I AMBIENTAL

Antecedents

Al Plenari del Consell Municipal de 22 de març de 2002 es va presentar la **mesura de govern pel foment de l'ocupació i la contractació municipal**, a on es va concretar la preferència (en cas d'empat) en l'adjudicació del contracte a favor de les proposicions presentades per empreses que disposin en plantilla d'un nombre de treballadors discapacitats no inferior al dos per cent, o per les proposicions presentades per entitats sense ànim de lucre, així com l'obligació de reserva de llocs de treball pels contractes d'obra.

Posteriorment, al gener del 2006, es va presentar la **mesura de govern sobre l'ambientalització dels contractes municipals**, amb l'objectiu de generalitzar l'ambientalització dels contractes municipals, tot valorant la qualitat ambiental dels productes o serveis contractats.

En aquest marc, s'han incorporat criteris socials i ambientals en els plecs de condicions administratives i tècniques d'un gran nombre de contractes de diferents àmbits com compra de paper, de roba, neteja, telecomunicacions o pavimentació entre molts d'altres.

Nou marc jurídic de referència

L'entrada en vigor de la Llei 30/2007, de Contractes del Sector Públic (LCSP), obre una finestra d'oportunitat per donar un nou impuls a la contractació responsable, al permetre incorporar les clàusules socials i ambientals bé com a criteri de valoració o bé com a condició especial d'execució.

La compra responsable considera l'impacte AMBIENTAL I SOCIAL dels productes o serveis a contractar.

Amb la voluntat d'avançar decididament en aquesta direcció, l'Ajuntament de Barcelona, en el marc de la contractació social i ambiental, proposa la següent:

MESURA DE GOVERN

1) **ESTABLIR** els contractes i la quantia vinculada a RESERVA SOCIAL.

Concepte

Per reserva social entenem la contractació de determinades prestacions amb empreses que siguin qualificades com empreses d'inserció sociolaboral (d'acord amb la Llei 27/2002, de 20 de desembre, sobre mesures legislatives per a regular les empreses d'inserció sociolaboral), que estiguin inscrites en el Registre constituït a l'efecte, i que duguin a terme qualsevol activitat econòmica de producció de béns o de prestació de serveis, i que el seu objecte social tingui com a finalitat primordial la integració sociolaboral de persones en situació o greu risc d'exclusió social. De les enumerades a l'article 2 de l'esmentada llei, aquests col·lectiu és refereix a:

- Persones amb discapacitat física, psíquica o sensorial o amb malalties mentals que tinguin possibilitats d'inserció en el món laboral.
- Persones destinatàries de la renda mínima d'inserció.
- Persones que no puguin accedir a la renda mínima d'inserció perquè no compleixin els requisits establerts a l'article 6.1 de la Llei 10/1997, de 3 de juliol, de la Renda Mínima d'Inserció.
- Joves majors de setze anys i menors de trenta provinents d'institucions de protecció de menors.
- Persones amb problemes de drogoaddicció o alcoholisme que es trobin en procés de rehabilitació i reinserció social.
- Interns de centres penitenciaris la situació dels quals els hi permeti accedir a un treball, persones en llibertat condicional i persones ex recluses.
- Persones que no puguin accedir a la renda mínima d'inserció, però que es trobin, a judici dels serveis socials competents, en situació de risc d'exclusió.
- Aturats de llarga durada majors de quaranta cinc anys.

Tipologia de contractes

Aquesta reserva afecta a determinats contractes administratius d'obres, subministraments o serveis, tals com:

- ✓ *contractes d'obra*
- ✓ *contractes de conservació i manteniments de béns immobles*
- ✓ *contractes de serveis de missatgeria, correspondència i distribució*
- ✓ *contractes d'arts gràfiques*
- ✓ *contractes de neteja i bugaderia*
- ✓ *contractes de restauració*
- ✓ *contractes de recollida i transport de residus*
- ✓ *contractes de serveis de subministraments i treballs auxiliars*

En aquests contractes no es requerirà la constitució de garantia provisional ni definitiva.

Quantia de la reserva social

La quantia global que s'haurà d'assolir a partir de l'exercici 2009 per l'Ajuntament de Barcelona, incloent els seus organismes autònoms, entitats públiques empresarials i empreses municipals amb capital íntegrament o majoritàriament municipal; en contractes de reserva social, no haurà de ser inferior a 5 milions d'euros, ni superior al 20% de l'import contractat en l'exercici anterior pels procediments menors i negociat sense publicitat per raó de quantia.

Òrgan competent per fixar la reserva social

D'acord amb la Llei 7/2004 de 16 de juliol, de mesures fiscals i administratives, les Entitats locals poden aplicar la reserva social, en els termes que s'estableixi a l'acord corresponent del plenari de la Corporació i reservar així determinats contractes per ser executats per aquestes empreses.

Es proposa elevar al Plenari del Consell Municipal l'acord que s'adjunta com a document **ANNEX I**.

- 2) **FIXAR** la distribució de la reserva social entre els diferents ens del grup Ajuntament.

Mecanisme

Mitjançant instrucció interna, la Gerència Municipal fixarà la distribució d'aquesta reserva en les quantitats que resultin aplicables a cadascun dels departaments. Podrà establir que quan un departament superi la xifra de reserva assignada, aquesta diferència pugui computar als efectes de l'assoliment de la xifra de reserva global.

Control i seguiment

Els diferents departaments mantindran actualitzada al SIGEF Contractació la informació relativa als contractes de reserva social, tot i així i en cas de no utilitzar l'aplicació SIGEF, remetran trimestralment la informació relativa al seu compliment utilitzant el format de fitxa annexa (document Annex II) a la Gerència de Serveis Generals i Coordinació Territorial.

3) **IMPULSAR** la compra verda en els contractes menors i negociats sense publicitat.

Concepte

Per compra i contractació pública verda s'entén el conjunt d'iniciatives i accions que l'administració dur a terme en els processos de compra i contractació per millorar el comportament ambiental de l'organització. Aquests aspectes ambientals estan relacionats amb els materials i productes utilitzats o adquirits, els mètodes i procediments en l'execució dels contractes i el comportament ambiental dels proveïdors i fabricants.

Recomanacions

Amb la voluntat d'establir una sèrie de recomanacions generals per facilitar l'aplicació de criteris ambientals en la contractació, s'estableixen dos aspectes a tenir en compte:

1. Les característiques ambientals concretes del producte que es subministra o servei que s'ofereix tals com: origen dels materials; procés de fabricació del producte; ús del producte o realització del servei; envasos, embalatges i distribució del producte, o fi de vida útil del producte.
2. També es tindrà en compte el comportament ambiental i les bones pràctiques de l'empresa que subministra el producte o executa el servei contractat.

Mecanismes d'impuls

L'òrgan gestor optarà per una de les següents estratègies en els contractes menors i procediment negociat sense publicitat:

1 - La **comparació de 2 alternatives** de productes en base a algun dels criteris especificats anteriorment, aquell que en cada cas es consideri més rellevant.

Exemple 1: si volem considerar el consum d'energia demanarem al proveïdor que adjunti al pressupost la fitxa tècnica amb el consum de l'aparell.

Exemple 2: si volem prioritzar material reciclat ens informarem de la situació del mercat i demanarem que se'ns lliuri només producte reciclat o valorarem el producte amb major % de material reciclat.

El mateix es pot fer pels següents criteris:

- Per la utilització d'energies renovables
- Per estalvi i eficiència energètica
- Per estalvi i eficiència en consum d'aigua
- Per la reducció/minimització de sorolls/contaminació acústica
- Per mesures de minimització dels residus

2 - La orientació en **etiquetes ecològiques** seleccionant, en tots els casos en que sigui possible, productes certificats amb etiquetes oficials o àmpliament reconegudes.

Exemples:

- paper d'oficina amb la certificació Àngel blau,
- fusta o productes de fusta amb la certificació de cadena de custòdia FSC (Forest Stewardship Council)
- equips d'ofimàtica que compleixin la darrera versió de la certificació Energy Star
- aliments o caterings amb productes amb la certificació d'agricultura ecològica
- tèxtils amb la certificació Oeko-Tex

3 - El **comportament ambiental de l'empresa** seleccionant empreses a participar en un procediment negociat sense publicitat o en contractes menors, si aquestes disposen d'un sistema de gestió ambiental o altres sistemes informals de bones practiques ambientals o bé comprant productes o serveis a una empresa que garanteixi bones pràctiques en la seva activitat (si no existeixen ecoetiquetes per a aquest producte o si hi ha varies empreses que subministren el mateix producte).

El Programa Ajuntament+Sostenible que depèn de l'Àrea de Medi Ambient ofereix assessorament als departaments per tal d'incloure criteris ambientals en aquest tipus de contractes.

Control i seguiment

Els diferents departaments mantindran actualitzada al SIGEF Contractació la informació relativa als contractes de compra verda, tot i així en cas de no utilitzar l'aplicació SIGEF, remetran trimestralment l'informació relativa al seu seguiment al Programa Ajuntament+Sostenible de l'Àrea de Medi Ambient.

S'adjunta com document annex III una breu explicació sobre les ecoetiquetes i una relació de les principals i més àmpliament reconegudes, i com annex IV els principals sistemes de gestió ambiental i bones pràctiques.

- 4) **IMPULSAR** la incorporació de clàusules socials i ambientals als plecs administratius particulars i tècnics.

Incorporat el principi inspirador de la contractació responsable al plec de Clàusules Administratives Generals, i incorporada als plecs model la preferència en l'adjudicació -en cas d'empat- de les empreses que tinguin en la seva plantilla personal amb discapacitat o en situació d'exclusió social, i amb entitats sense ànim de lucre (en els termes que estableix la disposició addicional sisena de la Llei de Contractes del Sector Públic), i fetes les reserves esmentades en els punts anteriors pels contractes menors i negociats; cal estendre aquesta contractació responsable als plecs administratius particulars i tècnics de la resta de contractes.

L'òrgan gestor haurà de determinar en cada cas, si l'objecte del contracte possibilita l'establiment de clàusules socials i/o ambientals com a criteri de valoració o condició especial d'execució. Aquest anàlisi s'haurà de fer *ad hoc* per a cada contracte i sempre d'acord amb el marc normatiu de referència i atenent als interessos públics.

El Programa Ajuntament+Sostenible i la Gerència de Serveis Generals oferiran assessorament als departaments per tal d'incloure criteris ambientals i socials en aquest tipus de contractes.

Control i seguiment

Per instrucció del Gerent de Serveis Generals i Coordinació Territorial, i a proposta de la Comissió de clàusules socials i ambientals, s'establirà el mecanisme de seguiment d'aquest punt de la mesura de govern.

5) **AUGMENTAR** la informació, formació i l'assessorament específic sobre la matèria.

Es posarà a disposició dels òrgans gestors un enllaç a la intranet municipal cap al directori "compra social" d'empreses inscrites al Registre Administratiu d'empreses d'Inserció Social de Catalunya (annex V).

Es potenciaran les línies formatives en matèria de contractació social i ambiental.

Es crearà un banc de bones pràctiques en matèria de contractació social i ambiental, que doni a conèixer casos específics d'aplicació de la contractació social i ambiental en l'àmbit municipal.

Es nomenaran referents en matèria de contractació social i ambiental, que duguin a terme assessorament específic als òrgans gestors.

6) **IMPULSAR** la contractació administrativa com a palanca de canvi en matèria d'ocupació.

Es proposa, mitjançant la contractació administrativa, impulsar també polítiques d'ocupació locals que contribueixin a la qualitat de l'ocupació de Barcelona i promoguin, en la mesura del possible, la inserció laboral de persones aturades amb dificultats particulars d'inserció en el mercat de treball.

Es proposarà incorporar als grans contractes de l'Ajuntament una memòria d'ocupació on s'estimarà l'impacte en creació de nous llocs de treball associats a la contracta amb informació sobre la tipologia i perfils professionals associats a la mateixa.

Les empreses adjudicatàries hauran d'aportar informació i dades sobre la contractació de persones aturades per a desenvolupar la contractació pública amb l'objectiu de poder realitzar un seguiment d'aquestes persones treballadores en relació al mercat de treball. En el cas que les empreses adjudicatàries tinguin dificultats per accedir a les persones aturades necessàries per desenvolupar els contractes podran sol·licitar la col·laboració dels serveis d'ocupació municipals que en aquests casos podran derivar potencials candidats.

7) **CREACIÓ** de la Comissió de Contractació responsable (clàusules socials i ambientals).

Es crearà la Comissió de Contractació responsable (clàusules socials i ambientals), encarregada de l'aplicació de la mesura de govern **IMPULS DE LA CONTRACTACIÓ SOCIAL I AMBIENTAL**.

La Comissió de Clàusules socials i ambientals substituirà les comissions tècniques de contractació social i el grup de seguiment de compra verda de l'Ajuntament, que tindrà com objectiu el seguiment de la present mesura de govern.

Barcelona, novembre 2008

ANNEX I

AL PLENARI DEL CONSELL MUNICIPAL

“ACORDAR que l'Ajuntament de Barcelona, els seus organismes autònoms, les entitats públiques empresarials i les empreses municipals amb capital íntegra o majoritàriament municipal, reservin determinats contractes administratius d'obres, subministraments o serveis a centres d'inserció laboral de discapacitats, empreses d'inserció sociolaboral regulades per la Llei 27/2002, de 20 de desembre, sobre mesures legislatives per regular les empreses d'inserció sociolaboral, o a entitats sense ànim de lucre que tinguin com a finalitat la integració laboral i/o social de persones amb risc d'exclusió social, sempre i quan compleixin els requisits establerts a la normativa, que la seva finalitat o activitat tingui relació directa amb l'objecte del contracte, i que estiguin inscrites en el Registre constituït a l'efecte per la Generalitat de Catalunya. **ACORDAR** que la quantia global que s'haurà d'assolir a partir de l'exercici 2009 per l'Ajuntament de Barcelona -incloent els seus organismes autònoms, entitats públiques empresarials i empreses municipals amb capital íntegra o majoritàriament municipal- en contractes de reserva social, no sigui inferior a 5 milions d'euros ni superior al 20% de l'import contractat en l'exercici anterior mitjançant contractes menors o procediments negociats per raó de la quantia en els contractes que tenen per objecte les prestacions esmentades a l'apartat següent. **ESTABLIR** que els objectes contractuals susceptibles de reserva social siguin les obres i serveis de conservació i manteniment de béns immobles; els serveis de missatgeria, correspondència i distribució, d'arts gràfiques, de neteja

i bugaderia, de restauració i de recollida i transport de residus, i els serveis i subministraments auxiliars per al funcionament de l'Administració; tots ells adjudicats com contractes menors o per procediment negociat per raó de la quantia econòmica. **ESTABLIR** que en aquests contractes de reserva social no es requereixi la constitució de garanties provisionals ni definitives”.

ANNEX II

QUADRE SEGUIMENT DE LA IMPLEMENTACIÓ DE LES MESURES PER AL FOMENTS DELS OBJECTIS SOCIALS EN LA CONTRACTACIÓ

(aprovat per Plenari en sessió.....)

EXERCICI 2009

SECTOR/DISTRICTE/EMPRESA

TRIMESTRE

IMPORTS DESGLOSSATS SEGONS CONCEPTE (ART. 35 LLEI 31/2002*)	CONTRACTES MENORS	PROCEDIMENTS NEGOCIATS per raó de quantia	TOTAL
Obres i serveis de conservació i manteniment de bens immobles			
Servei de missatgeria, correspondència i distribució			
Serveis d'arts gràfiques			
Serveis de neteja i bugaderia			
Serveis de restauració			
Serveis de recollida i transport de residus			
Serveis i subministraments auxiliars er al funcionament de l'Adminstració			
Altres objectes contractuals			

* Lle 31/2002, de 30 de desembre, de mesures fiscals i administratives, modificat per l'article 19 de la Llei 7/2004, de 16 de juliol, de mesures fiscals i administratives

Ecoetiquetes

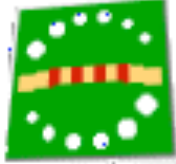
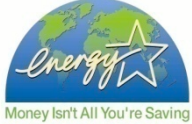

Les etiquetes ecològiques són mecanismes voluntaris de valoració i qualificació ambiental que certifiquen que certs productes o serveis, dins d'una categoria determinada, tenen un impacte menor en el medi ambient.

No obstant, aquests sistemes de certificació poden presentar més o menys garanties en funció del grau d'exigència o el nivell de control i independència de l'organisme que ho acredita. Així doncs, trobem etiquetes ecològiques oficials que atorguen i promouen organismes oficials amb la participació o no d'altres entitats (ONGs, empreses, associacions, etc.), etiquetes promogudes per organismes independents àmpliament reconeguts i d'altres que només contenen informació del producte sobre la base d'una autodeclaració del propi fabricant o distribuïdor.

A l'hora de comprar productes o contractar serveis certificats amb etiquetes ecològiques, s'haurà de prendre en consideració aquestes diferències en el nivell de garantia.

A continuació, s'ofereix una llista d'etiquetes ecològiques, la institució encarregada de la seva promoció i otorgament, l'àmbit d'aplicació i la pàgina web.

Etiqueta i Institució	Logotip	Àmbit d'aplicació	Web
Etiqueta Ecològica Europea Unió Europea		Multitud de productes i serveis	http://ec.europa.eu/environment/ecolabel
Àngel Blau Agència Federal de Medi Ambient i Institut Alemany d'Etiquetatge		Multitud de productes i serveis	www.blauer-engel.de
Cigne Nòrdic Consell Nòrdic		Multitud de productes i serveis	www.svanen.nu

Etiqueta i Institució	Logotip	Àmbit d' aplicació	Web
Distintiu de Garantia de Qualitat Ambiental Generalitat de Catalunya		Multitud de productes i serveis	http://mediambient.gencat.net/cat/empreses/ecoproductes_i_ecoserveis/distintiu
Energy Star La Agencia de Protección Ambiental (EPA) de USA. En partenariat con las empresas		Consum energètic d' equips electrònics	http://www.energystar.gov/
Forest Stewardship Council ONG Internacional		fusta i paper	www.fsc.org
Programme for the Endorsement of Forest Certification schemes ONG Internacional		fusta i paper	www.pefc.org
Organic Farming Unió Europea		alimentació ecològica	http://ec.europa.eu/agriculture/organic/home_es
Consell Català de la Producció Agrària Ecològica Generalitat de Catalunya		alimentació ecològica	www.ccpae.org
Oeko-tex Oeko-tex Association		Productes textils	www.oeko-tex.com

Etiqueta i Institució	Logotip	Àmbit d' aplicació	Web

ANNEX IV

Sistemes de gestió ambiental i bones pràctiques

Els SGA són mecanismes voluntaris de gestió ambiental que permeten establir procediments operatius, sistematitzar la informació, detectar ineficiències i aplicar mesures correctives de forma sistemàtica, garantint uns mínims de transparència i credibilitat.

Un SGA fomenta que les empreses estableixin els seus objectius en el marc de consideracions econòmiques en els següents àmbits: consums d' aigua, consum d' energia i producció de residus.

Per aconseguir la certificació d' un SGA, no s'ha de complir amb criteris estrictes de consum, com en el cas de les etiquetes ecològiques, ja que es refereix exclusivament al procés de gestió i funcionament de l' empresa.

De forma general, i sempre subjecte a les particularitats de cada sistema, es demanen els següents passos :

- anàlisi i inventari dels aspectes ambientals relacionats amb les activitats de l' empresa
- inventari de requisits legals
- planificació del sistema de gestió
- programa d' acció ambiental
- programa de formació i sensibilització del personal
- implantació del sistema
- seguiment i auditoria interna
- verificació independent
- comunicació interna i externa

Actualment, els sistemes de gestió més utilitzats son:

- EMAS (*Eco-Management and Audit Scheme*), en l' àmbit europeu, és una certificació de tipus públic, regulada per un reglament de la UE (<http://ec.europa.eu/environment/emas>)
- Normes ISO, serie 14000 (www.iso.org), en l' àmbit internacional. És una certificació privada de la organització ISO, que és un l'organisme de la pròpia indústria que vetlla per sistemes homogenis d' estandardització en la producció i que s'ha estès primer a criteris i sistemes de qualitat i després a criteris i sistemes de gestió ambiental.

Ambdós sistemes són compatibles i es pot considerar que l'EMAS és un sistema més exigent i complet, ja que l'EMAS a més d'exigir tots els requeriment de la norma ISO 14001, és un sistema amb criteris de participació i que exigeix la validació d'una declaració ambiental que s'haurà de fer pública.

També hi ha altres sistemes de gestió de caràcter més local, com Ekoscan, promogut pel Govern del País Vasc (www.ihobe.net).

En l' àmbit de la ciutat de Barcelona, les organitzacions i empreses signants del Compromís Ciutadà per a la Sostenibilitat es comprometen cap a l' assoliment d' un seguit d' objectius—des de la mobilitat sostenible o la minimització de residus, fins la promoció de les energies renovables o el foment de l' educació ambiental- que s' orienten en un període de 10 anys (2002- 2012) mitjançant l' elaboració i aplicació de plans d' acció (<http://www.bcn.cat/agenda21>).

Les empreses i altres organitzacions també es poden adherir a través d' acords de cooperació específics a l' Acord Cívic per una Barcelona Neta i Sostenible, mitjançant el qual es comprometen a aplicar un model sostenible de gestió dels residus (www.bcn.cat/neta/).

PROPOSTA COMISSIÓ DE CONTRACTACIÓ RESPONSABLE(CLAUSULES SOCIALS I AMBIENTALS)

President:

Ricard Gomà, 2on Tinent d'Alcalde

Vicepresident:

Ramon García-Bragado, 4rt Tinent d'Alcalde

Membres:

Andreu Puig, Gerent Municipal

Eduard Vicente, Gerent Serveis Generals i Coordinació Territorial

Jordi Campillo, Gerent Medi Ambient

Glòria Figuerola, Gerent Acció Social i Ciutadania

Roser Torrentó, Gerent Institut Municipal Discapacitats

Helena Barracó, Medi Ambient

Sònia Armayones, Serveis Generals i Coordinació Territorial

Montserrat Filomeno, Gerent Horta-Guinardó

Josep Fernández, Secretari delegat Acció Social i Ciutadania

Eva López, Directora Jurídica BIMSA

Mateu Hernández, Director General Barcelona Activa.

Maria Rodríguez, Gerència de Recursos Humans i Organització

Secretari:

Antoni Galiano, Secretari delegat Serveis Generals i Coordinació Territorial